

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ และการรับรู้ทักษะ ด้านความปลอดภัยของผู้ป่วยของนักเรียนพยาบาลทหารอากาศชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ

The Relationships of Knowledge, Attitude and Perceive of Patient Safety Skill
of the Senior Air Force Student Nurses, Royal Thai Air Force Nursing College

วัชรภรณ์ เปาโรหิตย์* ชนิตา อมรรัตนธาดา จิรภิญญา คำรัตน์

Watcharaporn Paorohit*, Chanita Amornrattanathada, Jirapinya Khamrath

วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ สายไหม กรุงเทพฯ 10220

Royal Thai Air Force Nursing College, Bangkok, Thailand 10220

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ เจตคติและการรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย และความสัมพันธ์ของความรู้ เจตคติและการรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วยของ นพอ.ชั้นปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนพยาบาลทหารอากาศชั้นปีที่ 4 จำนวน 46 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามความรู้ เจตคติ และการรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ด้านความปลอดภัยของผู้ป่วยอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 54.5 เจตคติอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 56.5 และการรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วยอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 47.8 ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติและการรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วยมีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.77, p < 0.05$) ส่วนความรู้ไม่สัมพันธ์กับเจตคติและการรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย ($r = 0.27, r = 0.18, p > 0.05$ ตามลำดับ) ผลการวิจัยสามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยส่งเสริมความรู้ด้วยการสร้างสถานการณ์จำลองที่มุ่งให้เกิดการคิดวิเคราะห์เหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่ต้องใช้ความรู้เพื่อการอธิบายสาเหตุของความผิดพลาด การสอนให้เกิดเจตคติทางบวกและ การรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วยโดยการวิเคราะห์สถานการณ์ที่บ่งบอกถึงสถานการณ์ความปลอดภัยของผู้ป่วยและสามารถดึงความสนใจที่ช่วยส่งเสริมเจตคติทางบวกและการรับรู้ทักษะความปลอดภัยของผู้ป่วย

คำสำคัญ: ความปลอดภัยของผู้ป่วย การรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย นักเรียนพยาบาลทหารอากาศ

Abstract

This descriptive research aimed to study the levels of knowledge, attitude and perceived of patient safety skill; and examine the relationships of knowledge, attitude and perceive of patient safety skill of the senior Air Force student nurses. Samples were 46 senior Air Force student nurses. Questionnaires were used to collect the data which composed of knowledge, attitude and perceived of patient safety skill. Data were analyzed by using frequency, percentage, and Pearson product moment correlation coefficient.

*Corresponding author: email: rtafnc1@yahoo.com

It was found that the majority of the samples' knowledge level of patient safety was good (54.5%) and their attitude toward patient safety was at good levels (56.5%). Perceived of patient safety skill was at good levels (47.8%). The findings of the relationships between attitude and perceived of patient safety skill were significantly correlated ($r = 0.77, p < 0.05$), knowledge was not significantly correlated to attitude and perceived of patient safety skill ($r = 0.27, r = 0.18, p > 0.05$, respectively).

The results of this study can use to improve learning and teaching process in order to enhance knowledge by creating scenario which focuses on analytic thinking of the adverse event that needed knowledge to explain root cause of error. Positive attitude and perceived of patient safety skill should be taught by situational analysis to determine patient safety situations that can draw attention to enhance positive attitude and good perception of patient safety skill.

Keywords: Patient safety, Perceived of patient safety skill, Air Force student nurses

บทนำ

ความปลอดภัยของผู้ป่วยเป็นเรื่องที่สำคัญมากในปัจจุบัน เนื่องจากมีผู้ป่วยจำนวนมากได้รับผลกระทบจากความผิดพลาดในการรักษาพยาบาล ทำให้เกิดอาการที่ไม่พึงประสงค์และอันตรายที่รุนแรงอย่างไม่ตั้งใจ จากการรายงานขององค์การอนามัยโลก¹ (World Health Organization) พบว่าความผิดพลาดส่วนใหญ่เกิดขึ้นในประเทศที่กำลังพัฒนา และจากการรายงานพบว่า ผู้ป่วยราว 42.7 ล้านคน ได้รับอันตรายจากเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ขณะเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล 2 ใน 3 ของเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์เกินในประเทศที่มีรายได้ต่ำถึงปานกลาง ในบางประเทศพบว่าร้อยละ 70 เกิดจากความผิดพลาดในการให้ยา ซึ่งร้อยละ 28-56 เกิดอาการไม่พึงประสงค์จากสาเหตุที่ป้องกันได้

องค์การอนามัยโลกจึงได้ดำเนินการแก้ปัญหา และได้กำหนดให้ความปลอดภัยของผู้ป่วยเป็นประเด็นสำคัญเร่งด่วน จึงได้ดำเนินการประสานความร่วมมือมายังภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก เพื่อร่วมกันกำหนดกลยุทธ์และกรอบเวลาการปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านความปลอดภัยของผู้ป่วยและกำหนดแนวทางปฏิบัติหลัก ได้แก่ การมุ่งพัฒนาระบบบริการ การเสริมสร้างศักยภาพโดยผ่านการระบบการศึกษาฝึกอบรม การเรียนรู้จากความผิดพลาดเพื่อลดและป้องกันสิ่งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต มุ่งเน้นผู้ป่วยเป็นสำคัญ เป้าหมายการพัฒนาอยู่ที่บุคลากรทุกระดับ การประยุกต์หลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อการรักษาพยาบาล และการดำเนินการอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายคือ การพัฒนาทุกระดับของการให้บริการสุขภาพ ระบบปฐมนุญ การส่งต่อ กฎ ระเบียบของการ

ให้บริการ การวินิจฉัย การรักษา การป้องกัน และการติดตาม²

เนื่องจากความปลอดภัยของผู้ป่วยเป็นมาตรฐานที่ทุกองค์กรคุณภาพทั้งระดับชาติและนานาชาติให้ความสำคัญ เช่น สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (มหาชน), Joint Commission International, องค์การอนามัยโลก (WHO) เป็นต้น³ และความปลอดภัยกับการดูแลผู้ป่วยเป็นประเด็นสำคัญที่องค์กรสุขภาพในทุกภาคส่วนต้องตระหนักรู้ และเห็นความสำคัญ โดยควรจัดให้มีการเรียนการสอนสอดแทรกในทุกๆ รายวิชา พัฒนาองค์ความรู้ผ่านการวิจัย และส่งเสริมการนำไปใช้ในการบริการวิชาการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้องค์ความรู้เรื่องความปลอดภัยในผู้ป่วยมีการพัฒนาและเพิ่มพูนอย่างเป็นรูปธรรม การจัดการเรียนการสอนของผู้ประกอบวิชาชีพด้านการดูแลสุขภาพ อาจไม่สามารถตามทันการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของการท้าทายทางด้านสุขภาพ และการเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของกำลังคน การเรียน การสอนจึงมีความจำเป็นเร่งด่วนสำหรับการเตรียมผู้ประกอบวิชาชีพด้านการดูแลสุขภาพที่เน้นความปลอดภัยเป็นหลักโดย มีผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง พยาบาลเป็นเจ้าหน้าที่ในทีมสุขภาพ ที่มีจำนวนมากและเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับผู้ป่วยมากที่สุด ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนก่อนที่จะสำเร็จเป็นพยาบาลวิชาชีพจึงต้องมุ่งประเมินและแสวงหาข้อจำกัดของนักเรียนพยาบาลเพื่อจะได้แก้ไขก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา

วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ กรมแพทย์ทหารอากาศ ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ผลิตพยาบาลวิชาชีพเพื่อให้บริการแก่ข้าราชการ กองทัพอากาศและประชาชน การจัดการเรียนการสอนเป็นไป

ตามมาตรฐานหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของสภาการพยาบาล ระยะเวลาการศึกษาตลอดหลักสูตร 4 ปี และในปีที่ 4 ก่อนที่นักศึกษาเรียนพยาบาลทหารอากาศ (นพอ.) จะสำเร็จการศึกษา นักเรียนต้องผ่านการฝึกวิชาปฏิบัติการพยาบาลครอบคลุมทุกสาขา การบูรณาการสาระความปลอดภัยของผู้ป่วยในรายวิชาที่เกี่ยวข้องโดยการผสมผสานความรู้ความเข้าใจ การปลูกฝังเจตคติในทางบวก และเชื่อมโยงไปสู่การฝึกปฏิบัติการพยาบาลครอบคลุมทุกสาขา มีการอบรมเรื่องความปลอดภัยของผู้ป่วยตั้งแต่แรกเข้าในชั้นปีที่ 1 จนถึงชั้นปีที่ 4 เกี่ยวกับความรู้ด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย การปลูกฝังเจตคติที่ดี และการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการส่งเสริมความปลอดภัยของผู้ป่วย ทั้งนี้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ เจตคติ และพฤติกรรม เป็นทฤษฎีที่ได้มีการนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นในเรื่องของการให้ ผู้เรียนมีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติที่พึงประสงค์⁴ ซึ่งหากบุคคลมีความรู้มีเจตคติที่ดี และสามารถนำความรู้ ความเข้าใจที่มีอยู่ไปใช้ได้เหมาะสม⁵ แต่ที่ผ่านมหาวิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ ยังไม่มีการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ในเรื่องความปลอดภัยของผู้ป่วยของ นพอ.ก่อนที่จะสำเร็จ การศึกษา ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ และการรับรู้ทักษะเรื่องความปลอดภัยของผู้ป่วยของ นพอ. ชั้นปีที่ 4 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการ

เรียนการสอนเรื่องความปลอดภัยของผู้ป่วย ซึ่งเมื่อจบการศึกษาตามหลักสูตร นพอ.จะสามารถนำไปสู่ การปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการส่งเสริมความปลอดภัยได้อย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์การวิจัย

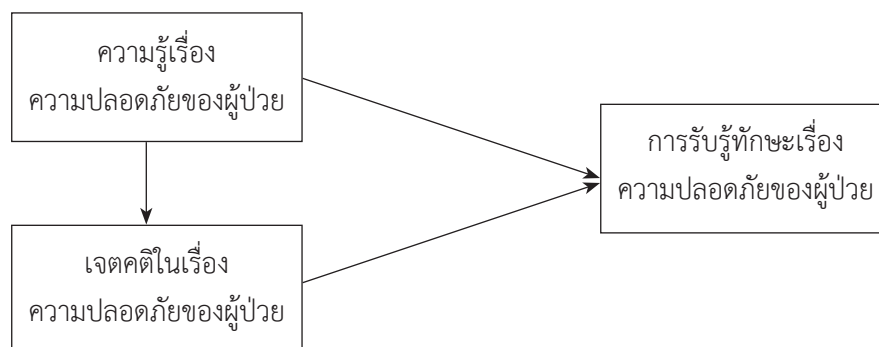
1. ศึกษาระดับความรู้ เจตคติ และการรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วยของ นพอ. ชั้นปีที่ 4
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ และการรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วยของ นพอ. ชั้นปีที่ 4

คำถามการวิจัย

1. ความรู้ เจตคติ และการรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย นพอ.ชั้นปีที่ 4 อยู่ในระดับใด
2. ความรู้ เจตคติ และการรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย ของ นพอ. ชั้นปีที่ 4 มีความสัมพันธ์กันหรือไม่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยใช้ทฤษฎีเกี่ยวกับ ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ของบลูม^{4,6} และแนวคิดเรื่องความปลอดภัยของผู้ป่วย เป็นกรอบแนวคิด โดยแสดงเป็นแผนภาพ

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ การรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย ของนักเรียนพยาบาลทหารอากาศชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ

ประชากร คือ นพอ.ชั้นปีที่ 4 ที่ผ่านการอบรมเรื่องความปลอดภัยของผู้ป่วยแล้ว จำนวน 52 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร ยามาเน่⁷ (Taro Yamane) ได้จำนวน 46 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยพัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง นำไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และหลังจากนั้นได้นำเครื่องมือไปหาความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.91

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความปลอดภัยของผู้ป่วย แบ่งออกเป็น 3 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้ป่วย จำนวน 17 ข้อ ลักษณะคำถาม เป็นแบบเลือกตอบ ถูก/ผิด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเจตคติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้ป่วยจำนวน 26 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 4 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง และน้อย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้ด้านทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย จำนวน 30 ข้อลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 4 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง และน้อย

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ก่อนทำการเก็บข้อมูล และกลุ่มตัวอย่างยินยอมให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างสามารถหยุดหรือปฏิเสธและขอออกจากการวิจัยได้ตลอดเวลา และการวิจัยนี้คำนึงถึงความถูกต้อง สิทธิประโยชน์ และความเท่าเทียมกัน

ของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามจะถูกเก็บเป็นความลับ ไม่มีการเปิดเผยชื่อ นามสกุล และการนำเสนอผลการวิจัยเป็นไปในภาพรวม ผู้ที่ยินดีเข้าร่วมงานวิจัยได้เซ็นใบยินยอมในแบบฟอร์มการยินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Consented form) และได้รับการพิจารณาด้านจริยธรรม โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของโรงพยาบาล ภูมิพลอดุลยเดช กรมแพทย์ทหารอากาศ เลขที่รับรอง IRB. No.99/61

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายวัตถุประสงค์และรายละเอียดของการตอบแบบสอบถาม เมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยให้ใส่ซองเอกสารส่งคืนผู้วิจัย ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์แบบสอบถามทุกฉบับ ได้ข้อมูลตอบกลับทั้งหมด 46 คน คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ
2. ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้ป่วย เจตคติ และการรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย ใช้การแจกแจงความถี่ และร้อยละ
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ และการรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วยใช้ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ นพอ. ชั้นปีที่ 4 จำนวน 46 คน ส่วนใหญ่ อายุ 22 ปี คิดเป็นร้อยละ 63.0 ผ่าน ระดับคะแนน GPA อยู่ระหว่าง 3.00-3.24 คิดเป็นร้อยละ 41.3 ผ่าน การอบรม 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 71.3 และพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อความปลอดภัยของผู้ป่วยอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.2

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของ นพอ. ชั้นปีที่ 4 ด้านความรู้เรื่องความปลอดภัยของผู้ป่วย (N = 46)

คะแนน	จำนวน	ร้อยละ	ระดับ
น้อยกว่า 11 คะแนน	2	4.3	ปรับปรุง
11-12 คะแนน	17	36.8	พอใช้
13-14 คะแนน	25	54.5	ดี
15-17 คะแนน	2	4.3	ดีมาก

จากตารางที่ 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้เรื่องความปลอดภัยของผู้ป่วยอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 54.5 รองลงมาคือระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 36.8

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของ นพอ. ชั้นปีที่ 4 ด้านเจตคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย (N = 46)

คะแนน	จำนวน	ร้อยละ	ระดับ
ต่ำกว่า 2.50	1	2.2	ปรับปรุง
2.50 - 2.99	9	19.6	พอใช้
3.00 - 3.49	26	56.5	ดี
3.50 ขึ้นไป	10	21.7	ดีมาก

จากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับเจตคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วยอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 56.5 รองลงมาคือระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 21.7 และมีเจตคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วยอยู่ในระดับควรปรับปรุงน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.2

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของ นพอ.ชั้นปีที่ 4 ด้านการรับรู้ทักษะความปลอดภัยของผู้ป่วย (N = 46)

คะแนน	จำนวน	ร้อยละ	ระดับ
ต่ำกว่า 2.50	2	4.3	ปรับปรุง
2.50 - 2.99	15	32.6	พอใช้
3.00 - 3.49	22	47.8	ดี
3.50 ขึ้นไป	7	15.2	ดีมาก

จากตารางที่ 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 47.8 รองลงมาคือระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 32.6 และมีการรับรู้ทักษะความปลอดภัยของผู้ป่วยอยู่ในระดับควรปรับปรุงน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.3

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ การรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วยของ นพอ.ชั้นปีที่ 4 (N = 46)

	ความรู้	เจตคติ	การรับรู้ทักษะ
ความรู้	r = 1.00		
เจตคติ	r = 0.27	r = 1.00	
การรับรู้ทักษะ	r = 0.18	r = 0.77**	r = 1.00

P-value < 0.05

จากตารางที่ 4 เจตคติและการรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วยมีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.77$ $p < 0.05$) ความรู้ไม่สัมพันธ์กับเจตคติและการรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย ($r = 0.27$, $r = 0.18$ $p > 0.05$ ตามลำดับ)

สรุปและอภิปรายผล

ระดับความรู้เรื่องความปลอดภัยของผู้ป่วยของ นพอ.ชั้นปีที่ 4 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 54.5 รองลงมาคือระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 36.8 อาจเนื่องมาจากวิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ มีการปลูกฝังเรื่องความปลอดภัยของผู้ป่วย ให้แก่ นพอ. ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงแม้ว่าจะยังไม่ได้ขึ้นฝึกปฏิบัติการบนหอผู้ป่วย แต่ นพอ.ชั้นปีที่ 1 ก็จะได้รับ การอบรมเรื่องความปลอดภัยและศึกษารณคดีตัวอย่างจากรุ่นพี่ ชั้นปี 2-4 และได้รับการอบรมต่อเนื่องทุกปี จนถึงชั้นปีที่ 4 จึงทำให้ระดับคะแนนด้านความรู้เรื่องความปลอดภัยของผู้ป่วยของ นพอ.ชั้นปีที่ 4 อยู่ในระดับดี แต่ทั้งนี้ยังมีกลุ่มตัวอย่างอีกบางส่วนที่ยังมีระดับความรู้เรื่องความปลอดภัยของผู้ป่วยอยู่ในระดับพอใช้และระดับควรปรับปรุง เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่ามีบางข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างยังขาดความรู้ความเข้าใจ เช่น การผูกยึดผู้ป่วยสามารถทำได้เพื่อป้องกันผู้ป่วยดิ้นท้อช่วยหายใจออกเอง มีผู้ตอบถูกเพียงร้อยละ 3.8 ในรายชื่อผู้ป่วยใช้เครื่องช่วยหายใจ สัญญาณเตือนแรงดันต่ำ (low pressure alarm) จะเกิดขึ้นได้เมื่อท่อช่วยหายใจหัก พับ งอ หรือมีเสมหะมาก มีผู้ตอบถูกเพียงร้อยละ 34.6 แสดงให้เห็นว่าความรู้เรื่องความปลอดภัยของผู้ป่วยควรได้รับการพัฒนาให้ครอบคลุมโดยการจัดให้มีการทบทวนความรู้ที่จำเป็นก่อนที่จะให้นักเรียนปฏิบัติงานในบทบาทของพยาบาลวิชาชีพ เพราะความรู้เรื่องความปลอดภัยของผู้ป่วยคือพื้นฐานสำคัญในการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลอย่างปลอดภัย โดยเฉพาะอาจารย์พยาบาลซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการ

สอนทางการพยาบาลทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติจริงกับผู้ป่วย มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของผู้ป่วย ตลอดจนการนำแนวคิด กระบวนการ และเป้าหมายด้านความปลอดภัยผู้ป่วย ไปสู่การปฏิบัติและสอนให้นักศึกษาพยาบาลได้เรียนรู้ในเรื่องความปลอดภัยของผู้ป่วยทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ตลอดจนเรียนรู้จากสถานการณ์จริงเพื่อหล่อหลอมให้นักเรียนพยาบาลเห็นความสำคัญในเรื่องความปลอดภัยของผู้ป่วย⁹ เนื่องจากความปลอดภัยของผู้ป่วยมีความสำคัญในการสร้างความมั่นใจในการรักษาพยาบาลให้แก่ผู้ป่วย และป้องกันความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นกับผู้ป่วย บุคลากรทางด้านสุขภาพ พร้อมทั้งส่งเสริมประสิทธิภาพและคุณภาพในระบบบริการสุขภาพ¹⁰

ระดับเจตคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วยของ นพอ.ชั้นปีที่ 4 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 56.5 รองลงมาคือระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 21.7 และมีเจตคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วยอยู่ในระดับควรปรับปรุงน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.2 อาจเนื่องมาจากวิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ มีการปลูกฝังเรื่องความปลอดภัยของผู้ป่วย ให้แก่ นพอ. ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 จนถึงชั้นปีที่ 4 และเป็นผลมาจากระดับคะแนนความรู้เรื่องความปลอดภัยของผู้ป่วยของ นพอ. ชั้นปีที่ 4 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ซึ่งอธิบายได้ว่า เจตคติเป็นท่าทีความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อวัตถุ สิ่งของ สถานการณ์ เป็นผลมาจากความรู้ ประสบการณ์ต่างๆที่ได้รับ รวมถึงการประเมินค่า ซึ่งจะส่งผลส่งเสริมและกระตุ้นให้บุคคลเกิดความรู้สึกที่ดี และส่งผลให้เกิดเจตคติที่ดี⁹ สอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้า¹¹ ที่พบ

ว่าทัศนคติด้านความปลอดภัยของพยาบาลในโรงพยาบาล
ทหารอากาศราชนครราชสีมาส่วนใหญ่ อยู่ในระดับดี

ระดับการรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย
ของ นพอ. ชั้นปีที่ 4 ส่วนใหญ่ อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 47.8
รองลงมาคือระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 32.6 และมีการรับรู้
ทักษะความปลอดภัยของผู้ป่วยอยู่ในระดับควรปรับปรุงน้อย
ที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.3 อาจเนื่องมาจาก นพอ.ชั้นปีที่ 4
ส่วนใหญ่มีความรู้และเจตคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วยอยู่ใน
ระดับดีถึงดีมาก ส่งผลให้ นพอ. ชั้นปีที่ 4 ส่วนใหญ่มีระดับ
การรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วยอยู่ในระดับดี
เมื่อพิจารณาารายข้อพบว่าข้อที่มีระดับคะแนนการรับรู้ทักษะ
ด้านความปลอดภัยของผู้ป่วยสูงสุดได้แก่ การรับรู้ว่าฉันรู้จักวิธี
การล้างมือและล้างมือได้ถูกต้อง รองลงมาคือ ฉันตรวจสอบว่า
มีการยกไม้กั้นเตียงผู้ป่วยเสมอ ซึ่งการรับรู้เหล่านี้ได้รับการปลูก
ฝังตลอดระยะเวลาที่ขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักเรียน
พยาบาลทั้งจากอาจารย์นิเทศและพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงาน
บนหอผู้ป่วย จึงมีผลต่อการรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของ
ผู้ป่วยของ นพอ. ชั้นปีที่ 4 สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา⁸
ที่พบว่าพยาบาลโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมาที่มีพฤติกรรม
ความปลอดภัยในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับสูง

เจตคติและการรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของ
ผู้ป่วยมีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ 0.05 และพบว่าความรู้ไม่สัมพันธ์กับเจตคติและการรับรู้
ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย อาจเนื่องมาจาก นพอ.
ชั้นปีที่ 4 มีเจตคติต่อความปลอดภัยของผู้ป่วยอยู่ในระดับดี
ถึงดีมาก (ร้อยละ 78.2) ส่งผลถึงความสัมพันธ์ต่อการรับรู้ด้าน
ความปลอดภัยของผู้ป่วย ในขณะที่เดียวกันถึงแม้ว่า นพอ.
ชั้นปีที่ 4 ส่วนใหญ่จะมีความรู้เรื่องความปลอดภัยของผู้ป่วย
อยู่ในระดับดี แต่ในมีบางส่วน (ร้อยละ 41.2) มีระดับความรู้
เรื่องความปลอดภัยของผู้ป่วยอยู่ในระดับพอใช้และระดับ
ปรับปรุง จึงส่งผลให้ความรู้ไม่สัมพันธ์กับเจตคติและการรับรู้
ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย แสดงให้เห็นว่า ความรู้ที่
มากนั้นไม่สามารถเปลี่ยนแปลงระดับเจตคติของเรียนพยาบาล
ในการคำนึงเรื่องความปลอดภัยของผู้ป่วยได้ ซึ่งตามแนวความ

คิดของบลูม⁴ ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ
และพฤติกรรมหรือการปฏิบัติไว้ว่า ความรู้เป็นขั้นตอนแรก
ของการเกิดเจตคติแต่การนำความรู้ มาใช้ในการปฏิบัติหรือไม่
นั้นขึ้นอยู่กับเจตคติของบุคคล ซึ่งเจตคติเป็นตัวแรงให้เกิดการ
ปฏิบัติ และความรู้จะไม่ถูกนำมาใช้หรือลงมือกระทำจนกว่าเกิด
เจตคติที่มากพอต่อการปฏิบัติจริงๆ สอดคล้องกับผลการวิจัย
พบว่า ทัศนคติมีความสัมพันธ์ กับการปฏิบัติตามการรับรู้
ของพยาบาลในการช่วยเหลือ และสร้างเสริมสุขภาพของญาติ
ผู้ดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่ความรู้
ไม่มีความสัมพันธ์ ทางสถิติกับทัศนคติและการปฏิบัติตาม
การรับรู้ของพยาบาลในการช่วยเหลือและสร้างเสริมสุขภาพ
ของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรัง¹¹ และการศึกษา¹² ที่พบว่า
ทัศนคติเรื่องหลักการป้องกันแพร่กระจายเชื้อ มีความสัมพันธ์
ทางบวกกับการปฏิบัติตามหลักการป้องกันแพร่กระจายเชื้อ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการทำวิจัย

ในการพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต
ควรให้ความสำคัญของการบรรจุหัวข้อความปลอดภัยใน
การดูแลผู้ป่วยในหลักสูตร หรือสอดแทรกในการจัดการเรียน
การสอนทางการพยาบาลอย่างเป็นรูปธรรม โดยส่งเสริม
ความรู้ด้วยการสร้างสถานการณ์จำลองที่มุ่งให้เกิดการคิด
วิเคราะห์เหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่ต้องใช้ความรู้เพื่อ
การอธิบายสาเหตุของความผิดพลาด การสอนให้เกิดเจตคติ
ทางบวกและการรับรู้ทักษะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย
โดยการวิเคราะห์สถานการณ์ที่บ่งบอกถึงสถานการณ์ความ
ปลอดภัยของผู้ป่วยและสามารถถึงความสนใจที่ช่วยส่งเสริม
เจตคติทางบวกและการรับรู้ทักษะความปลอดภัยของผู้ป่วย
รวมทั้งสามารถวัดประเมินผลลัพธ์ได้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยโดยการติดตามผลระยะยาว
ในประเด็นเรื่องความปลอดภัยในการดูแลผู้ป่วย แก่นักศึกษา
พยาบาลที่สำเร็จการศึกษาเป็นพยาบาลวิชาชีพภายใน 1 ปี

References

1. World Health Organization. Patient Safety: Making health care safer. Geneva: World Health Organization; 2017.
2. The Healthcare Accreditation Institute (Public Organization). The WHO Multi-professional patient Safety Curriculum Guide. (Thai Version). Nonthaburi: The Healthcare Accreditation Institute (Public Organization); 2016.
3. Phutharangsi S., & Seephom S. Study of the relationship between selected factors and perioperative nurses' competencies in Thailand. *Journal of the Royal Thai Army Nurses*; 2017, 18(1): 94-103. (in Thai)
4. Bloom, B.S. Taxonomy of education objective: The classification of educational goals: Handbook II: Affective domain. New York: David McKay; 1964.
5. Soowit B., Thummak S. The Relationships among Knowledge, Attitude, and Preparing to ASEAN Community among Nursing Students, Kuakarun Faculty of Nursing, Navamindradhiraj University. *Kuakarun Journal of Nursing*; 2014, 21(1): 84-99. (in Thai)
6. Bloom, B.S. Taxonomy of Education. David McKay Company Inc.: New York. 1975.
7. Taro Yamane. Statistics: An Introductory Analysis. 3rd ed. New York: Harper and Row Publications. 1973.
8. Boonbumroe S. Work safety behaviors of nurse in Maharat Nakhon Ratchasima hospital, Nakhon ratchasima. *The Journal of Boromarajonani College of Nursing, Nakhonratchasima* 2014, 20(2): 82-92. (in Thai)
9. Kaewphumhae W. Factors relating to the use of appropriate and safety drug behaviors of village health volunteer. *Region 11 Medical Journal* 2014, 15(2): 66-77. (in Thai)
10. Chaleoykitti S., Kamprow P., Promdet S. Patient safety and quality of nursing service. *Journal of the Royal Thai Army Nurses*; 2017, 18(1): 94-103. (in Thai)
11. Chukaew S., Sirapo-ngam Y., Prapaipanich W. Knowledge, Attitude, and practice perceived by nurses in helping and promoting caregivers' health. *Ramathibodi Nursing Journal* 2012, 18(2): 249-258. (in Thai)
12. Napradit A. Knowledge Attitudes and Practices of Standard Precaution among Personnel. *Journal of Prapokklao Hospital Clinical Medical Education Center*; 2016, 33(1): 6-19.